

Innspill til:

Representantforslag om helsehjelp til alle i Norge, også til papirløse migranter samt tilreisende EØS-borgere uten helsetrygdkort - Dokument 8:46 S (2020-2021)

NOAS støtter representantforslaget.

Av ulike grunner er det personer uten gyldig oppholdstillatelse som blir værende i Norge i lang tid, noen ganger i mange år. Helserettigheter er svært viktig for den enkelte det gjelder, og for folkehelsen generelt.

Det er ikke dokumentert at papirløses tilgang til like helserettigheter som andre i Norge vil føre til økte asylankomster. Erfaringen fra andre land viser at tilgangen til helserettigheter har liten betydning for antallet asylsøkere.¹

Helseproblemer som ikke blir fulgt opp er nedbrytende, og kan bidra til å svekke returforutsetningene for personer som ikke har utsikter til oppholdstillatelse i Norge.

Saker som behandles etter Dublin-forordningen nevnes i representantforslaget, og vi deler bekymringen for helsetilbudet til denne gruppen. En del Dublin-saker tar lang tid å avklare og eventuelt overføre til ansvarlig land. NOAS' erfaring er at det i denne gruppen kan være personer med ulike helseproblemer og som har vært utsatt for tortur eller andre overgrep.

Menneskerettigheter

Norge er bundet av FNs internasjonale konvensjon om økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter (ØSK)², som slår fast «retten for enhver til å ha den høyest oppnåelige helsestandard både i fysisk og psykisk henseende»³.

ØSK forplikter også Norge til «å garantere at de rettigheter som anerkjennes i konvensjonen, blir utøvet uten forskjellsbehandling av noe slag p.g.a. rase, hudfarge, kjønn, språk, religion, politisk eller annen oppfatning, nasjonal eller sosial opprinnelse, eiendom, fødsel eller status for øvrig»⁴. I generell kommentar nr. 14 (2000)⁵, sier FNs komité for økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter at papirløse migranter er blant gruppen som må gis samme tilgang til helsehjelp som andre.

Papirløse ble i Norge fratatt retten til primærhelsetjenester i 2011, med virkning fra januar 2012, og kun gitt rett til helsehjelp som er helt nødvendig og ikke kan vente.⁶ I sine avsluttende merknader i 2020 til Norges sjette rapport om ØSK, er FNs komité for økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter bekymret for at Norge opprettholder innstramningen fra 2011. Komiteen skriver følgende:

The Committee is particularly concerned about the limited scope of the conditions under which irregular migrants are provided with health care and the absence of clear guidelines for the interpretation of such conditions, which have led to a serious deterioration in the health

¹ Statskontoret, *Vård till papperslösa. Slutrapport av uppdraget att följa upp lagen om vård till personer som vistas i Sverige utan tillstånd*, 2016 (tilgjengelig fra: <http://www.statskontoret.se/globalassets/publikationer/2016/201611.pdf>).

² <https://www.fn.no/om-fn/avtaler/menneskerettigheter/konvensjon-om-oekonomiske-sosiale-og-kulturelle-rettigheter>.

³ Artikkel 12.1.

⁴ Artikkel 2.2.

⁵ Jf. § 34. Den generelle kommentaren er tilgjengelig fra: <https://www.refworld.org/docid/4538838d0.html>.

⁶ Forskrift om rett til helse- og omsorgstjenester til personer uten fast opphold i riket, § 5.

conditions or to deaths of irregular migrants with chronic diseases and to inconsistent and varying degrees of health services provided to them.⁷

Komiteen understreker det særlige behovet barn har for tilgang til fastlege:

It is also concerned that irregular migrant children are not considered eligible to be placed on general practitioners' patient lists, which effectively hinders them from accessing the timely and adequate health-care services to which all children in the State party are entitled (arts. 2 (1)–(2) and 12).⁸

FNs komité for økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter anbefaler at Norge iverksetter tiltak for å sikre at alle personer har tilgang til primærhelsetjenester, uavhengig av oppholdsstatus. Komiteen anbefaler at Norge trekker tilbake innstramningen fra 2011, og gir papirløse tilgang til primærhelsetjenester og fastlege.⁹

Betaling for helsetjenester

Ifølge spesialisthelsetjenesteloven § 5-3, skal en pasient som ikke har bosted i Norge «dekke behandlings- og forpleiningsutgiftene selv». Helseinstitusjonen eller tjenesteyteren kan ifølge loven kreve dokumentasjon på at pasienten kan dekke utgiftene før hjelp gis.

Dette fører til svært urimelig situasjoner. NOAS har sett flere eksempler på at kvinner har fått regning i etterkant av fødsel. I et nylig tilfelle, der barnefaren var norsk borger, fikk en kvinne regning etter fødsel på over 90.000 kr.

De aller fleste papirløse har ikke nok midler til å betale slike utgifter. De har ikke rett til å ta lønnet arbeid. Dokumentasjonskravet i loven kan føre til at nødvendig behandling utsettes, eller i verste fall ikke gis i det hele tatt.

Kontakt i NOAS: Mona Reigstad Dabour, politisk seniorrådgiver (mrd@noas.org / 480 22 166)

NOAS, 14.1.2021

⁷ Punkt 38 i komiteens avsluttende merknader (tilgjengelig fra: https://tbinternet.ohchr.org/_layouts/15/treatybodyexternal/SessionDetails1.aspx?SessionID=1340&Lang=en).

⁸ Ibid.

⁹ Punkt 39 i komiteens avsluttende merknader (tilgjengelig fra: https://tbinternet.ohchr.org/_layouts/15/treatybodyexternal/SessionDetails1.aspx?SessionID=1340&Lang=en).